

بررسی ارتباط بین معافیت‌های مالیاتی و میزان سرمایه‌گذاری در منطقه آزاد تجاری چابهار

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۴/۰۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۵/۲۷

کد مقاله: ۲۰۸۹۹

پریسا محقق^{۱*}، مجید جامی^۲، مهدیه مودی^۳

چکیده

مالیات به‌عنوان یکی از مهم‌ترین منابع درآمدی دولت، همواره در برنامه‌های توسعه، جایگاه ویژه‌ای داشته است. اعطای تخفیف مالیاتی برای سرمایه‌گذاری‌هایی است که به تولید، ارزآوری و استقرار تولیدکنندگان در مناطق محروم، کمک نماید. دولت با برقراری سیاست حمایت از سرمایه‌گذاران و فعالان اقتصادی مناطق مورد نظر، زمینه را برای انتقال سرمایه به مناطق مذکور فراهم می‌کند. معافیت‌های مالیاتی از دلایل اصلی رشد و توسعه مناطق آزاد تجاری می‌باشد. لذا در مطالعه حاضر به بررسی ارتباط بین معافیت‌های مالیاتی و میزان سرمایه‌گذاری در منطقه آزاد تجاری چابهار پرداخته شده است. تحقیق به لحاظ هدف از نوع مطالعات کاربردی و به لحاظ روش تحقیق از نوع مطالعات توصیفی-پیمایشی می‌باشد. از بین کلیه شرکت‌ها و غرفه‌های واقع در منطقه آزاد تجاری چابهار، تعداد ۳۰۳ شرکت طبق فرمول کوکران و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. نتایج نشان می‌دهد که بین معافیت‌های مالیاتی و میزان سرمایه‌گذاری ارتباط معناداری وجود دارد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

واژگان کلیدی: معافیت‌های مالیاتی، میزان سرمایه‌گذاری

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، دانشکده حسابداری و مدیریت، موسسه آموزش عالی هاتف، زاهدان (نویسنده مسئول)
parisamohaghegh1371@gmail.com

۲- دکتری حسابداری، دانشکده حسابداری و مدیریت، موسسه آموزش عالی هاتف، زاهدان

۳- کارشناسی ارشد حسابداری، دانشکده حسابداری و مدیریت، موسسه آموزش عالی هاتف، زاهدان

۱- مقدمه

یکی از مهم‌ترین منابع درآمدی دولت، مالیات است. با توجه به اینکه در ایران بودجه دولت متکی به درآمدهای حاصل از فروش نفت و منابع طبیعی است، نقش مالیات در تأمین منابع دولت، تاکنون نتوانسته آن‌چنان که شایسته است پررنگ باشد. ظرفیت مالیات در کشور به نحوی بالاست و این توان از یک‌طرف به درآمدها، مصارف و سرمایه‌گذاری متکی بوده و از طرف دیگر با اهداف بلندمدت و میان مدت و برنامه‌ریزی‌های حکومت در خصوص شیوه‌های دریافت مالیات بستگی دارد. هر چه میزان مالیات دریافتی بیشتری داشته باشد، مخارج دولت نیز بیشتر در اقتصاد مصرف می‌گردد و استفاده بیشتر از منابع در اختیار دولت منجر به رشد و توسعه اقتصادی می‌گردد. (حسین نورانی و حسینی گراشی، ۱۳۹۵)

دولت در برخی موارد برای تشویق به گروه‌های خاصی از افراد، بنگاه‌ها و فعالان اقتصادی جهت سرمایه‌گذاری در مناطق مشخص، آنها را از پرداخت مالیات معاف می‌کند. (علی عسکری و تینا جعفری، ۱۳۹۵)

معافیت مالیاتی برای حمایت از یک منطقه مشخص و یا به منظور کمک به قشری خاص اعطا می‌شود. در واقع، اعمال معافیت‌های مالیاتی یکی از مهم‌ترین سیاست‌های مالی به شمار می‌رود که علاوه بر تنظیم جریان مصارف و منابع عمومی، اهدافی مانند اشتغال کامل، تثبیت قیمت‌ها، رشد اقتصاد ملی و منطقه را نیز دنبال می‌کند. یکی از اهداف معافیت‌های مالیاتی، توسعه و تقویت بنیه اقتصادی مناطق خاص می‌باشد. (حجت‌الله عبدالملکی و شهناز شیردلین، ۱۳۸۹)

بنا به تعاریف بین‌المللی، منطقه آزاد محدوده حراست شده بندری و غیر بندری است که از شمول برخی از مقررات جاری کشور متبوع خارج بوده و با بهره‌گیری از مزایایی نظیر معافیت‌های مالیاتی، بخشودگی سود و عوارض گمرکی، عدم وجود تشریفات زائد ارزی، اداری و مقررات دست و پا گیر و همچنین سهولت و تسریع در فرایندهای صادرات و واردات با جذب سرمایه‌گذاری خارجی و انتقال فناوری به رشد و توسعه سرزمین اصلی کمک می‌نماید. (فریبا سلامی و همکاران، ۱۳۹۶)

ایجاد یک منطقه آزاد امتیازات ویژه‌ای را می‌تواند به همراه داشته باشد. از جمله‌ی این امتیازات می‌توان به ایجاد فرصت‌های اشتغال در داخل و خارج و جذب سرمایه‌های خارجی و همچنین کمک به کشور برای ورود به بازارهای جهانی و گسترش صادرات اشاره کرد. به همین دلیل امکانات و تسهیلات قانونی، شرایط مساعدی را جهت سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی و زیربنایی برای حضور فعالان اقتصادی در مناطق آزاد مهیا کرده است. (www.companyregister.ir)

لذا محقق به مطالعه و بررسی ارتباط بین معافیت‌های مالیاتی و میزان سرمایه‌گذاری در منطقه آزاد تجاری چابهار می‌پردازد تا تاثیر این معافیت‌ها بر میزان سرمایه‌گذاری در این منطقه، مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد.

۲- مبانی نظری

مالیات عبارت است از سهمی که به موجب اصل تعاون ملی و طبق مقررات موضوعه هر یک از افراد کشور موظف است از درآمد یا دارایی خود به منظور تأمین هزینه‌های عمومی و حفظ منافع اقتصادی، سیاسی و اجتماعی کشور بر حسب توانایی مالی خود به خزانه دولت بپردازد (رزاقی، ۱۳۷۵).

مالیات در اکثر کشورها به ویژه کشورهای توسعه یافته به عنوان عمده‌ترین منبع مالی دولت در بخش درآمدی بودجه بوده و بخش قابل توجهی از هزینه‌های عمومی را پوشش می‌دهد به گونه‌ای که در برخی از کشورها ۹۰ تا ۹۵ درصد از هزینه‌های عمومی دولت از طریق درآمدهای مالیاتی تأمین می‌گردد. در اقتصاد کشور ما به دلیل شفاف نبودن درآمدها و عدم توانایی سیستم مالیاتی در شناسایی صحیح میزان درآمد مردم، میزان مالیات تشخیصی ناچیز بوده و بخش قابل توجهی از همین مالیات تشخیصی نیز به مرحله وصول نمی‌رسد و اگر هم وصول گردد هزینه وصول نسبت به مالیات وصولی بیشتر می‌شود.

همچنان که مشوق‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرند، میزان استفاده از عوامل تولید تحت تاثیر قرار می‌گیرد. استفاده از مشوق‌ها باعث می‌شود که قیمت عوامل غیر متحرک تولید، مانند زمین افزایش یابد. اگر بازار عوامل تولید کارا باشد، قیمت عوامل تولید در یک منطقه هدف به گونه‌ای تعیین می‌شود که نرخ سود درون منطقه هدف با نرخ سود در خارج از منطقه هدف برابر شود. حتی اگر قیمت عوامل تولید برای ثابت نگه داشتن سود به اندازه کافی افزایش یابد، مالیات پایین تر و قیمت‌های بالاتر زمین، باعث جذب فعالیت‌هایی می‌شوند که سرمایه برتر هستند و بنابراین استفاده‌کنندگان از زمین تمایل به جانشینی سرمایه به جای زمین دارند و در نتیجه مقادیر سرمایه در درون منطقه هدف افزایش می‌یابد. (بارتیک و تیموتی^۱، ۱۹۹۱)

۲-۱- مناطق آزاد تجاری

پس از جنگ جهانی دوم، نظریات مربوط به توسعه اقتصادی با جدیت و دقت هر چه بیشتر موضوع بحث مجامع اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و بین المللی قرار گرفت. تشکیل سازمان های بین المللی : سازمان ملل متحد، بانک جهانی و بانک های توسعه ای منطقه ای، کنفرانس توسعه و تجارت (آنکتاد)، موافقت نامه ی عمومی تعرفه و تجارت (گات) و غیره. برگزاری ده ها کنفرانس بین المللی در زمینه توسعه اقتصادی موجب آگاهی ملل توسعه نیافته از عقب ماندگی خویش گردید. موضوع توسعه اقتصادی به ویژه در سالهای بعد از دهه ۱۹۶۰ جنبه حاد و سیاسی به خود گرفت. به طوری که توسعه اقتصادی به صورت یک ضرورت حیاتی برای دولت ها درآمده و اصولاً تداوم حکومت ها تابعی از موفقیت آنها در این زمینه قرار گرفت. (رفعتی، محمدرضا، ۱۳۶۹)

۲-۲- تئوری سرمایه گذاری

دکتر علی جهانخانی، سرمایه گذاری را صرف وجوه در حال حاضر به امید دریافت عایدات بیشتر در آینده تعریف می کند. (جهانخانی، علی، ۱۳۷۳)

هدف سرمایه گذاری در نهایت، بالا بردن ارزش سرمایه فعلی می باشد. (جعفر پورنصیر محله، ناصر، همان ماخذ، ص ۲۱)

هر تئوری در زمینه های فعالیتهای سرمایه گذاری معطوف بر ۳ هدف عمده از طریق سرمایه گذاران می باشد :

الف) کسب اصل اطمینان، ب) کسب حداکثر برگشت در سرمایه، ج) تعادل بین ریسک و بازده

امتیازات قانونی برای افرادی که در منطقه آزاد چابهار سرمایه گذاری می کنند به شرح زیر است:

۱- ماده ۱۳ قانون چگونگی اداره مناطق آزاد : اشخاص حقیقی و حقوقی که در منطقه به انواع فعالیت های اقتصادی اشتغال دارند، نسبت به هر نوع فعالیت اقتصادی در منطقه آزاد از تاریخ بهره برداری مندرج در مجوز به مدت بیست سال از پرداخت مالیات بر درآمد و دارایی موضوع قانون مالیات های مستقیم معاف خواهند بود و پس از انقضای بیست سال تابع مقررات مالیاتی خواهند بود. (مجموعه قوانین و مقررات مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران)

۲- ماده ۵ مقررات سرمایه گذاری: سرمایه گذاران خارجی می توانند در فعالیت های اقتصادی منطقه به هر نسبتی سرمایه گذاری نمایند. (مجموعه قوانین سرمایه گذاری مناطق آزاد)

۳- ماده ۵ مقررات صادرات و واردات : کالاهایی که از خارج کشور جهت صدور مجدد، وارد منطقه آزاد می شوند از پرداخت عوارض بندری و فرودگاهی معاف هستند. (مجموعه قوانین صادرات و واردات مناطق آزاد)

۳- پیشینه تحقیق

محمد اوشنی و حمید رستم زاد (۱۳۹۹)، در پایان نامه ای به بررسی "تاثیر برنامه های تشویق صادرات بر عملکرد صادراتی در شرکت های صادرکننده استان ایلام" پرداختند. جامعه آماری تحقیق حاضر عبارت است از مدیران و کارشناسان شرکتهای صادرکننده استان ایلام که محصولات خود را به بازار کشور عراق صادر می کنند که با توجه به حجم کم جامعه آماری و احتمال برگشت ناپذیری پرسشنامه از روش تمام شماری استفاده شده است و در مجموع تعداد ۲۰۰ پرسشنامه جمع آوری گردید. ابزار گردآوری داده ها نیز پرسشنامه استاندارد بوده است. جهت بررسی روایی پرسشنامه تحقیق از روایی محتوایی و برای بررسی پایایی آن نیز از ضریب آلفای کرونباخ (۰/۹۲) استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل داده ها نیز از نرم افزار لیزرل استفاده شده است. نتایج نشان دادند که برنامه های تشویق صادرات بر عملکرد صادراتی شرکتهای صادرکننده استان ایلام تاثیر (۰/۸۶) مثبت و معناداری دارد. همچنین معافیت های مالیاتی (۰/۷۶)، ارائه پاداش های مهم (۰/۷۸)، سیاست های حمایتی (۰/۸۴) و استراتژی های سبز صادرات (۰/۸۰) نیز بر عملکرد صادراتی شرکتهای صادرکننده استان ایلام تاثیر مثبت و معناداری دارند.

کیومرث شهبازی و جلال گنجی (۱۳۹۸)، در پایان نامه ای به بررسی "اثر آستانه ای سیاست مشوق های مالیاتی بر توسعه صنعتی استان های کشور با استفاده از رهیافت رگرسیون انتقال ملایم پانلی" پرداختند. بنابراین در این مطالعه با معرفی متغیرهایی مانند نرخ متوسط مالیاتی در سطح استان ها به عنوان شاخص مشوق های مالیاتی شرکت های تجاری، شاخص های توسعه صنعتی و شوک بارتیک به عنوان شاخص تقاضای نیروی کار، به بررسی نقش سیاست مشوق های مالیاتی اعم از تخفیفات و معافیتها بر متغیرهای کلان اقتصاد استانی مانند رشد تشکیلات شرکتی، دستمزد سرانه، نرخ اجاره مسکن و نرخ بیکاری در قالب چهار مدل و در دوره ۱۳۸۱ تا ۱۳۹۵ با استفاده از مدل های تابلویی پرداخته شد. همچنین به بررسی رابطه غیرخطی بین سیاست مشوق مالیاتی و توسعه صنعتی استان های ایران با استفاده از مدل PSTR^۱ و متغیر حد آستانه ای نرخ متوسط مالیات

استانی برآورد شد. طبق نتایج این تحقیق اعطای مشوق های مالیاتی در قالب کاهش نرخ مالیات متوسط در سطح استانی تاثیر مثبت اما بسیار ناچیزی بر افزایش رشد تشکیلات شرکتی و دستمزد سرانه نیروی کار داشته و بر نرخ اجاره مسکن و نرخ بیکاری تاثیر بی معنی دارد. همچنین نتایج نشان داد که نرخ متوسط مالیات شرکتی در سطح استانی رابطه غیرخطی با شاخص های توسعه صنعتی نظیر ضریب درجه توسعه صنعتی و ضریب ویژه توسعه صنعتی داشته و تغییر رژیم در این مدل ها در حد آستانه ای نرخ مالیات ۱۹/۷ درصد رخ می دهد.

علی عسکری و تینا جعفری (۱۳۹۵)، در پایان نامه ای به " بررسی عملکرد قانون اعطای معافیت مالیاتی به مناطق آزاد از گذشته تاکنون (۱۳۹۳_۱۳۷۴)، (مطالعه موردی، مناطق آزاد قشم، کیش و چابهار) " پرداختند. در این تحقیق با مطالعه تجربه دیگر کشورها، هدف روشن ساختن آثار اقتصادی مناطق آزاد و دستیابی به شرایط لازم برای موفقیت و عوامل موثر در شکست آن ها بوده است. مطالعات موردی انجام شده نشان داده اند که مناطق آزاد در صورتی که درست طراحی و اجرا شده و از شرایط لازم برای جذب سرمایه گذاری های مستقیم خارجی و برقراری پیوندهای ماقبل با اقتصاد داخلی برخوردار باشند، می توانند فضای مناسبی برای گسترش سرمایه گذاری های صنعتی _ بازرگانی با مشارکت خارجیان بوده و به اهداف یاد شده دست یابند. درس هایی که از بررسی تجربه دیگر کشورها آموخته ایم، می توانند در هموار ساختن مسیر حرکت مناطق آزاد ایران ما را یاری نمایند. لوک هایوود و مایکل نویمان^۱ (۲۰۲۱)، در مقاله ای به بررسی " اثرات تعادلی معافیت های مالیاتی برای حقوق کم " پرداختند. آنها یک مدل جستجوی شغل ساختاری با مالیات ناپیوسته بر روی داده های آلمان ایجاد و تخمین زدند. شبیه سازی سیاست های ضد واقعیت پیامدهای توزیعی اصلاح معافیت مالیاتی را برجسته می کند. آنها دریافتند که ۱/۹۹ میلیون نفر فقط به دلیل معافیت مالیاتی در بازار کار شرکت می کنند. حذف یارانه مالیاتی از نظر بودجه به این کارگران آسیب می رساند (به عنوان مثال بازنشستگان، دانشجویان)، اما به کسانی که مستقل از معافیت مالیات به دنبال مشاغل کوچک هستند، ضرر می رساند. علاوه بر این، حذف منجر به اختلاف بیشتر در حقوق تعادل خواهد شد، و به سود کارگرانی که بیشتر جستجو می کنند (کسانی که شغل دیگری ندارند) با هزینه کارگرانی که کمتر جستجو می کنند (به عنوان مثال افرادی که به دنبال کار دوم هستند).

ایشول جی و همکاران^۲ (۲۰۲۰)، در مقاله ای به بررسی " تاثیر برنامه ریزی مالیاتی و مشوق های مالیاتی بر سودآوری شرکت ها در مناطق آزاد تجاری " پرداختند. در این تحقیق از روش نمونه گیری تصادفی ساده برای ترسیم یک نمونه استفاده شده است. همچنین از مدل رگرسیون خطی چندگانه برای تعیین روابط بین مشوق های مالیاتی و سودآوری استفاده شد. نتایج این مطالعه نشان می دهد که این تحقیق توانسته است براساس مشوق های مالیاتی اعطا شده توسط دولت، اطمینان از سودآوری شرکت های بزرگ را در سرمایه گذاری در مناطق آزاد تجاری ایجاد کند. همچنین اثبات شده است که سیاست های تشویقی مالیاتی اعطا شده در مناطق، وسیله قابل اعتمادی برای توسعه صنعتی است.

سپهر قاضی نوری و زهرا هاشمی^۳ (۲۰۲۰)، به بررسی اینکه " آیا مشوق های مالیاتی و بودجه مستقیم، ورودی و خروجی نوآوری را در شرکت های با فناوری پیشرفته افزایش می دهند؟ " پرداختند. مشوق های مالیاتی و بودجه مستقیم دو ابزار پشتیبانی عمومی مختلف هستند که برای تسهیل شکل گیری و رشد شرکت ها استفاده می شوند. شواهد تجربی محدود اثر دو سیاست مختلف و تعاملات آنها را برای شرکت ها مقایسه کرده است. در این مقاله، آنها اثرات اصلی و متقابل این مداخلات را در شرکتهای با فناوری پیشرفته بررسی می کنند. از آنجا که شرکت های بزرگ و کوچک به روش های مختلفی نوآوری دارند، آنها با استفاده از یک روش طراحی فاکتوریل، استفاده از مشوق ها را توسط SME^۴ های پیشرفته و شرکت های بزرگ ایرانی مقایسه می کنند. در این مقاله تفاوت های قابل توجهی بین ابزار و اندازه شرکت وجود دارد. نتایج نشان می دهد که برای SME ها، معافیت مالیاتی تأثیر قابل توجهی در سرمایه گذاری تحقیق و توسعه دارد و بودجه تأثیر قابل توجهی بر سرمایه گذاری تحقیق و توسعه، کارمندان تحقیق و توسعه و محصولات جدید دارد. با این حال، هیچ اثر متقابل بین ابزار وجود ندارد. برای شرکت های بزرگ، بودجه ابزاری موثر برای سرمایه گذاری تحقیق و توسعه است. همچنین، یک تأثیر متقابل بین مشوق های مالیاتی و بودجه مستقیم برای محصولات جدید وجود دارد. این یافته ها نشان می دهد که بودجه ابزاری موثرتر از معافیت مالیاتی، به ویژه برای شرکت های کوچک و متوسط است، اما حاکی از برخی تغییرات در سیاست های پشتیبانی شرکت های با فناوری پیشرفته در ایران است.

۴- فرضیه تحقیق

بین معافیت های مالیاتی و میزان سرمایه گذاری در مناطق آزاد تجاری ارتباط معناداری وجود دارد.

1 Luke Haywood, Michael Neumann

2 ISHUL G. UNDE , DORATHY C. AKPAN , ADAMU H. SEZUO

3 Sepehr Ghazinoory, Zahra Hashemi

4 Small & Medium Enterprises

۵- مدل تحقیق

معافیت مالیاتی باعث جذب سرمایه های خارجی و افزایش میزان سرمایه گذاری در مناطق آزاد می شود و در نتیجه رشد و توسعه منطقه آزاد تجاری چابهار را بدنبال خواهد داشت. با توجه به توضیحات، مدل مفهومی نحوه ارتباط بین معافیت های مالیاتی و میزان سرمایه گذاری در منطقه آزاد تجاری چابهار بصورت زیر است:

شکل ۱- مدل مفهومی تحقیق

۶- روش پژوهش

این پژوهش از لحاظ نوع و هدف، کاربردی می باشد و از آنجایی که روش انجام تحقیق بصورت میدانی و از طریق پرسشنامه است بنابراین از لحاظ روش و ماهیت از نوع توصیفی و پیمایشی می باشد و با توجه به اینکه روابط بین متغیرها بررسی می گردد از نوع همبستگی می باشد. در این پژوهش از طیف لیکرت استفاده شده است. طیف لیکرت یک مقیاس فاصله ای است که از تعدادی عبارت و گزینه های جوابیه تشکیل شده است. (غلامرضا خاکی، ۱۳۷۸)

۶-۱- جامعه آماری، نمونه و روش نمونه گیری

مجموعه واحدهایی که حداقل در یک صفت مشترک باشند یک جامعه آماری را مشخص می سازند. (دکتر غلامرضا خاکی، ۱۳۷۸) جامعه آماری در این تحقیق کلیه شرکتها و غرفه های واقع در منطقه آزاد تجاری چابهار است که در بازه زمانی ۱۳۹۹ می باشد. ضمناً حجم جامعه کل برابر با ۱۴۳۷ می باشد. نمونه آماری نمونه کوچکی از کل جامعه آماری است که باید تمام شرایط جامعه آماری را داشته باشد و جواب حاصل به کل جامعه آماری تعمیم داده می شود. در این پژوهش براساس فرمول کوکران نمونه ای به حجم ۳۰۳ شرکت انتخاب شدند. همچنین روش نمونه گیری در این پژوهش از نوع تصادفی می باشد.

۶-۲- چگونگی گردآوری اطلاعات و ابزار پژوهش

در این تحقیق برای گردآوری اطلاعات مربوط به ادبیات تحقیق ابتدا به صورت کتابخانه ای از مطالعات مرتبط استفاده شد. سپس از پرسشنامه برای جمع آوری داده ها استفاده شده است. در نهایت اطلاعات استخراج شده از پرسشنامه های توزیع شده بین غرفه داران منطقه آزاد چابهار از طریق نرم افزار SPSS و با استفاده از آزمون های مربوطه به تجزیه و تحلیل داده ها پرداخته شد.

۷- روش تجزیه و تحلیل داده ها و آزمون فرضیه ها

۷-۱- آزمون های آماری پژوهش

در ابتدا با استفاده از جداول فراوانی و آماره های توصیفی، متغیرهای جمعیت شناختی تحلیل شدند، در بخش بعدی با استفاده از روش رگرسیون، فرضیه ی پژوهش مورد آزمون قرار گرفت و برای آزمون نرمال بودن جزء خطا از آزمون کولموگوروف اسمیرنوف استفاده شد. برای بررسی فرضیه و آنالیز داده های پژوهش، نرم افزار SPSS مورد استفاده قرار گرفت.

۷-۲- آزمون روایی و پایایی

در پژوهش های کمی ابزار اندازه گیری باید دارای دو ویژگی فنی پایایی و روایی باشد.

الف) روایی

مفهوم روایی بیان می دارد که ابزار اندازه گیری تا چه حد خصیصه و صفت مورد اندازه گیری را می سنجد. روش های متعددی برای تعیین روایی ابزار اندازه گیری وجود دارد که می توان به روایی محتوا، روایی ملاک و روایی سازه اشاره نمود (عابدی و شواخی، ۱۳۸۹: ۱۶۰).

(ب) پایایی

مفهوم پایایی بیان می کند که ابزار اندازه گیری در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج یکسانی به دست می دهد. در پژوهش های کمی برای محاسبه ضریب پایایی از روش هایی مانند اجرای دوباره، روش هم‌تا، روش دو نیمه کردن، روش کودر-ریچاردسون و آلفای کرونباخ و دیگر روش ها استفاده می گردد.

پرسشنامه های استفاده شده در این تحقیق توسط محقق طراحی شده است و روایی آن قبلاً توسط اساتید مربوطه مورد ارزیابی و در نهایت تأیید قرار گرفته است و پس از تأیید، پرسشنامه بین غرفه داران جهت پاسخگویی به سولات و جمع آوری اطلاعات توزیع می گردد. جهت پایایی پرسشنامه ها از روش ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است و مقدار آلفای کرونباخ ۰/۹۵۱ گزارش شده است که سازگاری درونی بالایی را برای ۳۵ آیتم نشان می دهد و از پایایی بسیار خوبی برخوردار است.

۳-۷- آزمون فرضیه ها

در این پژوهش هدف پژوهشگر تعمیم نتایج بدست آمده از یک گروه کوچک به یک جامعه بزرگتر می باشد. این تعمیم مستلزم آن است که پژوهشگر از روش های آماری پیشرفته تری تحت عنوان آمار استنباطی استفاده نماید. در این تحقیق از روش رگرسیون ساده برای آزمون فرضیه ی تحقیق استفاده خواهیم کرد.

فرضیه: بین معافیت های مالیاتی و میزان سرمایه گذاری در مناطق آزاد تجاری ارتباط معناداری وجود دارد.

جدول ۱- نتایج حاصل از مدل رگرسیونی برای آزمون فرضیه

متغیر	ضریب رگرسیونی	خطای معیار	آماره t	سطح معنی داری
عرض از مبدا	۰/۰۵	۰/۰۴	۱/۳۴	۰/۱۸۱
معافیت مالیاتی	۰/۹۱	۰/۰۲	۴۰/۲۷	۰/۰۰۰
آماره F	۱۶۲۱	سطح معنی داری F	۰/۰۰۰	

نتایج جدول فوق حاکی از آن است که تاثیر معافیت های مالیاتی بر میزان سرمایه گذاری در مناطق آزاد تجاری در چابهار (کلیه شرکت ها و غرفه های واقع در منطقه) معنادار است (زیرا سطح معنی داری بدست آمده برای معافیت مالیاتی از سطح آزمون (۰/۰۵) کمتر است). مقدار سطح معنی داری F مدل کمتر از سطح آزمون می باشد که نشان می دهد که مدل رگرسیونی معنی دار بوده و امکان برازش چنین مدلی نیز وجود دارد.

۴-۷- ارزیابی مدل های برازش داده شده

در این قسمت مدلی که در بخش قبل برازش داده شد، مورد ارزیابی قرار می گیرد. در واقع نرمال بودن خطا از فروض مدل - های رگرسیونی می باشد. بدین ترتیب خطای حاصل شده از برازش مدل باید نرمال باشد. برای آزمون نرمال بودن جزء خطا می توانیم از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده کنیم. در صورت نرمال بودن خطا می توانیم اظهار نظر کنیم که مدل از برازش خوبی برخوردار است.

جدول (۲-۱) نتایج آزمون کولموگروف- اسمیرنوف برای خطای مدل

خطاها مدل فرضیات	آماره آزمون	سطح معنی داری
فرضیه	۰/۰۲۷	۰/۲۰۰

طبق جدول فوق خطای مدل رگرسیونی فرضیه از توزیع نرمال پیروی می کند (زیرا سطح معنی داری برای فرضیه از ۰/۰۵ بیشتر شده است). پس مدل رگرسیونی مذکور از برازش مطلوبی برخوردار است.

۸- نتیجه گیری

۸-۱- نتایج فرضیه ها

فرضیه: بین معافیت های مالیاتی و میزان سرمایه گذاری در مناطق آزاد تجاری ارتباط معناداری وجود دارد.

در این فرضیه رابطه بین معافیت های مالیاتی و میزان سرمایه گذاری در مناطق آزاد تجاری مورد بررسی قرار گرفت که نتایج نشان داد که تاثیر معافیت های مالیاتی بر میزان سرمایه گذاری در مناطق آزاد تجاری در چابهار معنادار است زیرا سطح معنی داری بدست آمده برای معافیت مالیاتی از سطح آزمون (۰/۰۵) کمتر است. بنابراین فرضیه تایید می شود. با توجه به نتیجه فرضیه فوق می توان گفت که معافیت های مالیاتی باعث جذب سرمایه های داخلی و خارجی، کاهش ریسک سرمایه گذاری و افزایش بازدهی سرمایه گذاران و همچنین گسترش زمینه های سرمایه گذاری در مناطق آزاد تجاری خواهد شد. به عبارتی دیگر معافیت های مالیاتی از راه های فوق باعث افزایش میزان سرمایه گذاری در این مناطق می شود. نتیجه ی این فرضیه با تحقیق علی عسکری و تینا جعفری (۱۳۹۵) که نشان داد مناطق آزاد در صورتی که درست طراحی و اجرا شده و از شرایط لازم برای جذب سرمایه گذاری های مستقیم خارجی و برقراری پیوندهای ماقبل با اقتصاد داخلی برخوردار باشند، می توانند فضای مناسبی برای گسترش سرمایه گذاری های صنعتی-بازرگانی با مشارکت خارجیان بوده و به اهداف یاد شده دست یابند، مطابقت دارد.

۸-۲- پیشنهادات مبتنی بر نتایج پژوهش

با توجه به تاثیر مثبت و معنادار معافیت های مالیاتی بر میزان سرمایه گذاری در مناطق آزاد تجاری- صنعتی پیشنهاد می شود که تسهیلات ویژه ای از جمله: معافیت مالیاتی را در نظر بگیرند. در صورتی که نرخ مالیات در این مناطق صفر باشد باعث می شود که سرمایه گذاران و گردشگران تمایل بیشتری به سرمایه گذاری در این مناطق داشته باشند و در نتیجه باعث جذب سرمایه های داخلی و خارجی بیشتری می شود و از این طریق میزان سرمایه گذاری در این مناطق افزایش می یابد و سیاست گذاری در زمینه سرمایه گذاری و جذب سرمایه گذار ریشه ای و بادوام، شفاف و مطابق با واقعیت های کشور باید باشد زیرا یکی از علل فرار سرمایه وجود قوانین متعدد، من درآوردی، دست و پاگیر و غیرشفاف می باشد.

منابع

۱. اوشنی، محمد، رستم زاد، حمید، (۱۳۹۹)، «تاثیر برنامه های تشویق صادرات بر عملکرد صادراتی در شرکت های صادرکننده استان ایلام»
۲. جعفرپورنصیر محله، ناصر، (۱۳۶۷)، «بررسی موانع سرمایه گذاری داخلی در منطقه ویژه اقتصادی»، دانشکده علوم اداری و مدیریت بازرگانی دانشگاه تهران، ص ۲۹-۹
۳. جهانخانی، علی، (۱۳۷۳)، «مدیریت سرمایه گذاری»، انتشارات دانشکده مدیریت دانشگاه تهران
۴. خاکی، غلامرضا، (۱۳۷۸)، «کتاب روش تحقیق با رویکردی به پایان نامه نویسی»، ص ۷۳-۳۳۸
۵. رفعتی، محمدرضا (مترجم)، (۱۳۶۹)، «اثرات اقتصادی اجتماعی شرکت های چند ملیتی در مناطق پردازش صادرات»، تهران: موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ص ۱۵ و ۱۶
۶. سلامی، فریبا، ضروری، زهرا، فایق، رادین، (۱۳۹۶)، «نقش مناطق آزاد در توسعه اقتصادی و ضرورت ایجاد آن در کردستان»، ص ۸
۷. شهبازی، کیومرث، گنجی، جلال، (۱۳۹۸)، «اثر آستانه ای سیاست مشوق های مالیاتی بر توسعه صنعتی استان های کشور با استفاده از رهیافت رگرسیونی انتقال ملایم پانلی»
۸. عسکری، علی، جعفری، تینا، (۱۳۹۵)، «ارزیابی آثار اعطای معافیت مالیاتی در مناطق آزاد تجاری ایران (مطالعه موردی منطقه آزاد قشم، کیش و چابهار)»، فصلنامه اقتصاد مالی، سال دهم، شماره ۳۷، ص ۴۵
۹. عسکری، علی، جعفری، تینا، (۱۳۹۵)، «بررسی عملکرد قانون اعطای معافیت مالیاتی به مناطق آزاد از گذشته تاکنون (۱۳۹۳-۱۳۷۴)»، (مطالعه موردی، مناطق آزاد "قشم، کیش و چابهار")، ص ۱۹-۷
۱۰. عبدالملکی، حجت الله، شیردلیان، شهناز، (۱۳۸۹)، «تحلیل تاثیر سیاست های مالیاتی بر توسعه منطقه ای در ایران (مطالعه موردی: معافیت های مالیاتی در مناطق محروم)»، ص ۱۰۴-۱۰
۱۱. نورانی، حسین، گراشی، حسنعلی، (۱۳۹۵)، «بررسی معافیت های مالیاتی به مناطق آزاد تجاری از گذشته تاکنون»، ص ۸۱

12. Bartik, timothy. (1991). Who benefits from state and local economic development policies? W. E. Upjohn institute for employment research.

13. ISHUL G. UNDIE , DORATHY C. AKPAN , ADAMU H. SEZUO . (2020). Impact of Tax Planning and Tax Incentives on the Profitability of Companies in the Free Trade Zones , IOSR Journal of Business and Management , Issue 6 , Volume 22, PP 26.
14. Luke Haywood, Michael Neumann. (2021). Equilibrium effects of tax exemptions for low pay, Labour Economics, Volume 69.
15. Sepehr Ghazinoory, Zahra Hashemi. (2020). Do tax incentives and direct funding enhance innovation input and output in high-tech firms?, The Journal of High Technology Management Research.
16. www.companyregister.ir
17. www.omranconf.ir
18. www.irurbanconf.ir

